

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-23>

УДК 338.2

Глущенко Андрій Миколайович

кандидат економічних наук,

докторант,

Академія праці, соціальних відносин і туризму

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1897-4837>**Andrii Glushchenko**

Academy of Labour, Social Relations and Tourism

**ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
«ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ: ДОСВІД КРАЇН ЄС****INSTITUTIONAL SUPPORT
FOR THE DEVELOPMENT OF THE “GREEN” ECONOMY:
THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES**

Анотація. Орієнтація на досвід Європейського Союзу у сфері інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки є важливою складовою стратегії сталого розвитку України. Метою цієї статті було визначення проблематики застосування досвіду країн Європейського Союзу в сфері інституційного забезпечення «зеленої» економіки на сучасному етапі розвитку української економіки. Проведене дослідження дозволило визначити, що впровадження досвіду країн Європейського Союзу в Україні стикається з низкою викликів. Військове вторгнення Росії, обмеженість фінансових ресурсів, корупція, недосконалість законодавчої бази та низька інституційна спроможність ускладнюють цей процес. Брак подібних досліджень визначив наукову новизну статті, а практичне значення ґрунтується на можливості подальших досліджень для вирішення проблем, що обмежують можливості України в сфері розвитку «зеленої» економіки.

Ключові слова: «зелена» економіка, трансформація, Європейська зелена угода, інституційна основа, циркулярна економіка.

Summary. The adoption of the European Union’s experience in institutional support for the development of a “green” economy is a crucial element of Ukraine’s sustainable development strategy. This article aims to examine the challenges associated with applying the institutional frameworks of EU member states to support the green economy within the current stage of Ukraine’s economic development. The study identifies several obstacles hindering the implementation of EU best practices in Ukraine, including Russia’s military invasion, limited financial resources, corruption, deficiencies in the legislative framework, and weak institutional capacity. The novelty of this research lies in its focus on these specific challenges, while its practical significance stems from the potential for further studies aimed at addressing the barriers to adopting European approaches in this field. The European Union has extensive experience in establishing effective institutional mechanisms that facilitate the transition toward environmentally sustainable economic models. The article examines the cases of Romania, Poland, Slovakia, Italy, and Portugal to illustrate the institutions and instruments that drive the development of the green economy. Environmental transformation of the economy is also expected to generate new employment opportunities, particularly in sectors such as renewable energy and waste management. For Ukraine, which aspires to integrate into the European economic space, it is essential to consider and adapt these frameworks to national conditions. The implementation of European practices can accelerate Ukraine’s green transformation efforts and facilitate future sustainable development of Ukrainian economy. A key component of the EU’s experience is the presence of a well-established system of institutions dedicated to strategic planning, financing, and monitoring of the green economy. The European Union has created regulatory bodies, such as the European Commission, alongside platforms for knowledge exchange and cooperation among member states. Ukraine can adopt similar mechanisms to strengthen its own institutional framework, foster environmental innovation, develop the renewable energy sector, and reduce greenhouse gas emissions.

Keywords: “green” economy, transformation, European Green Deal, institutional framework, circular economy.

Постановка проблеми. Розвиток «зеленої» економіки є одним з ключових пріоритетів сучасного світу, особливо в контексті глобальних викликів, пов’язаних зі зміною клімату, виснаженням природних ресурсів та необхідністю

забезпечення сталого розвитку. Європейський Союз (ЄС) як один із світових лідерів у впровадженні екологічно орієнтованих політик демонструє комплексний підхід до розвитку «зеленої» економіки.

Актуальність дослідження інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки в країнах ЄС зумовлена необхідністю вивчення та адаптації успішного європейського досвіду для країн, що прагнуть до екологічної трансформації своїх економічних систем. Особливої ваги набуває аналіз механізмів координації між різними інституційними структурами, нормативно-правового забезпечення та інструментів стимулювання «зеленого» зростання.

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері дослідження «зеленої» економіки, питання системного аналізу інституційного забезпечення її розвитку в країнах Європейського Союзу залишається недостатньо вивченим.

Зокрема, потребують поглибленого дослідження особливості формування інституційної архітектури, механізми взаємодії різних інституційних елементів та оцінка ефективності існуючих інституційних рамок для впровадження «зеленої» економіки в європейському просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням зеленої трансформації економіки присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних та іноземних науковців. Так Білокінна І. досліджувала принципи та механізми розвитку зеленої економіки як ключового чинника післявоєнного відновлення країни [1]. Глущенко А.В. аналізувала особливості впровадження Зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі Румунії та Польщі, виокремлюючи можливі кейси для України [2].

В свою чергу Дима В.В. вивчав міжнародний досвід застосування стимулюючих механізмів розвитку зеленої економіки, звертаючи увагу на ефективні практики [3]. Живко М.А. досліджував ефективність інвестицій у зелену економіку в контексті підвищення корпоративної соціальної відповідальності підприємств [4].

Скоробогатова Н.Є. аналізувала європейський досвід переходу до міської зеленої економіки та можливості його імплементації для післявоєнного відновлення українських міст [5]. Скороход І.С. та Горбач Л.М. досліджували тенденції розвитку зеленої економіки у країнах Європейського Союзу, оцінюючи їхній вплив на економічне зростання [6].

Шишпанова Н.О. вивчала підходи країн ЄС до вирішення еколого-економічних проблем у контексті розвитку циркулярної економіки [7]. Bongardt A. та Torres F. аналізували Європейський зелений курс як стратегічний інструмент не лише для виходу з пандемічної кризи, а й для формування сталої економічної моделі ЄС [8].

Carvalho A., Riquito M. та Ferreira V. досліджували соціотехнічні уявлення про енергетичний перехід, розглядаючи португальську Дорожню карту досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року [9]. Javed A., Rapposelli A., Khan F.

та Javed A. вивчали вплив інновацій у сфері зеленої технології, екологічних податків і споживання відновлюваної енергії на екологічний слід в Італії, використовуючи динамічне ARDL-моделювання [10]. Mentis M. аналізував зв'язок між сталим економічним розвитком та розвитком зеленої економіки в Європейському Союзі [11]. Sedláčková M., Melichová M., Schmidtová J., Kocianová A. та Stasiak-Betlejewska R. досліджували зростання зеленої економіки та сталий розвиток у деревообробній промисловості на прикладі Словаччини [12].

В той же час слід відзначити, що практично не було досліджено можливості застосування в Україні досвіду країн ЄС в сфері інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки.

Метою цієї статті є визначення проблематики застосування досвіду країн Європейського Союзу в сфері інституційного забезпечення «зеленої» економіки на сучасному етапі розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічна трансформація української економіки є критично важливим напрямком розвитку держави у контексті глобальних кліматичних викликів та євроінтеграційних прагнень. Перехід до «зеленої» економіки передбачає комплексну перебудову виробничих процесів та впровадження енергоефективних технологій у всіх секторах.

Ключовим аспектом «зеленого» переходу є декарбонізація енергетичного сектору України, який наразі значною мірою залежить від викопного палива. Розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, не лише сприятиме зменшенню викидів парникових газів, але й посилить енергетичну незалежність держави. Модернізація промислових підприємств з урахуванням екологічних стандартів ЄС дозволить підвищити конкурентоспроможність української продукції на міжнародних ринках.

Важливим компонентом «зеленої» трансформації є також розвиток циркулярної економіки, що передбачає ефективне управління відходами та їх повторне використання. Впровадження принципів циркулярності дозволить оптимізувати використання ресурсів та знизити навантаження на навколишнє середовище [1; 4].

Успішний «зелений» перехід потребує значних інвестицій та державної підтримки. Міжнародні фінансові інституції та європейські партнери готові надати технічну та фінансову допомогу для реалізації екологічних проєктів в Україні. Водночас необхідно розвивати місцеві механізми державно-приватного партнерства та створювати сприятливі умови для «зелених» інвестицій.

Екологічна модернізація економіки також сприятиме створенню нових робочих місць у сфері відновлюваної енергетики, управління від-

ходами та екологічного консалтингу. Це матиме позитивний вплив на соціально-економічний розвиток регіонів та підвищення якості життя населення [1; 3–4].

Орієнтація на досвід Європейського Союзу у сфері інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки України є важливою для досягнення сталого економічного зростання та покращення екологічної ситуації в країні. ЄС має досвід створення ефективних політик і інституційних структур, які сприяють переходу до екологічно чистого виробництва, зниженню викидів парникових газів та раціональному використанню ресурсів. Важливими аспектами є інтеграція екологічних стандартів у державне управління, підтримка «зелених» інвестицій та технологій, а також створення сприятливих умов для сталого бізнесу [3–4; 6–7].

Для України адаптація європейських практик дозволяє прискорити процеси реформування, сприяючи розвитку інновацій, енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Трансформація інституційної системи відповідно до європейських стандартів допоможе забезпечити інтеграцію економіки України у світові екологічні тенденції та сприятиме її сталому розвитку в умовах глобальних викликів кліматичних змін.

Румунія активно реалізує заходи в межах Європейського зеленого курсу, зосереджуючись на модернізації енергетичного сектору та використанні відновлюваних джерел енергії. Законодавча влада країни працює над удосконаленням нормативної бази, зокрема щодо інвестицій у видобуток газових ресурсів у Чорному морі, укладання контрактів на різницю в цінах та угод купівлі-продажу енергії за «зеленим» тарифом. Виконавча влада сприяє декарбонізації енергетичного комплексу, збільшуючи частку відновлюваної енергії до 30,7%. Значну роль відіграють кошти Фонду відновлення та стійкості ЄС, 37% яких спрямовується на екологічні ініціативи. Основні напрями спеціалізації Румунії включають розвиток офшорних вітряних електростанцій у Чорному морі та розширення інфраструктури для природного газу [2; 8; 11].

Польща активно реалізує «зелений курс» ЄС із метою створення сталої та екологічно чистої економіки. 4 травня 2021 року Сейм Польщі ратифікував рішення Ради ЄС (Євроатом) щодо системи власних фінансових ресурсів, тим самим заклавши основу для створення Фонду відновлення. Цей фонд спрямований на підтримку економічного відновлення та впровадження зеленої енергетики.

Національний план з енергії та клімату на 2021–2030 роки був розроблений у 2018 році відповідно до європейських норм і представлений Європейській Комісії у 2019 році. Основні цілі

включають зменшення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності та збільшення частки відновлюваних джерел енергії.

У лютому 2021 року Рада Міністрів РП (Республіки Польщі) затвердила Енергетичну політику Польщі до 2040 року. Цей документ передбачає поступову відмову від вугілля, розвиток низькоemisійного та безemisійного транспорту, а також впровадження нових технологій у сфері відновлюваної енергетики.

Польща є активним учасником ініціативи Європейської Комісії EU Battery Alliance, що підтримує виробництво батарейок у ЄС. Крім того, розвиток модальних вантажних перевезень є важливим аспектом «зеленого курсу», що сприяє зниженню викидів та підвищенню ефективності транспорту [2; 8; 11].

Словаччина підтримує розвиток «зеленої» економіки через різноманітні інституційні механізми, включаючи екологічні департаменти, що фінансують проекти в галузі відновлюваної енергетики, циркулярної економіки та низькоemisійного транспорту. Крім того, державні програми спрямовані на інвестиції в інновації та стале зростання. Участь у механізмах Європейського інвестиційного банку також сприяє фінансуванню енергетичної трансформації та інновацій у словацьких та європейських підприємствах [3; 5–6; 8; 11–12].

Італія активно розвиває інституційне забезпечення для підтримки «зеленої» економіки, орієнтуючись на сталий розвиток та екологічні інновації. Ключову роль у цьому процесі відіграють національні та європейські ініціативи, зокрема «Зелена угода для Європи», яка стимулює перехід до безвуглецевої економіки через фінансову підтримку та законодавчі реформи. Важливим аспектом є співпраця між урядом, приватними підприємствами та науковими установами, що дозволяє інтегрувати екологічні технології у різні сфери економіки.

Італійська система підтримки включає субсидії на енергозберігаючі заходи, розвиток відновлюваних джерел енергії та інвестиції у «зелену» інфраструктуру, що сприяє зниженню викидів та покращенню енергетичної ефективності [8; 10–11].

Інституційне забезпечення розвитку «зеленої» економіки в Португалії ґрунтується на комплексних заходах, спрямованих на інтеграцію екологічно сталих практик у різні сфери економічної діяльності. Ключову роль у цьому процесі відіграють державні органи, зокрема Міністерство довкілля та кліматичних змін, яке координує реалізацію національних стратегій щодо зменшення викидів парникових газів та розвитку відновлюваних джерел енергії. Крім того, Португалія активно підтримує інноваційні ініціативи та зелені інвестиції через державні фонди та програми Європейського Союзу. Інституційна підтримка також

включає формування партнерства між бізнесом, науковими установами та громадськими організаціями для впровадження сталих практик у промисловість та сільське господарство [8; 9; 11].

Відповідно до дослідницької проблематики та мети цієї наукової статті доцільним буде систематизувати ключові проблеми в сфері використання досвіду країн Європейського Союзу для інституційного забезпечення розвитку зеленої економіки в Україні. Для цього скористаємося нижченаведеною блок-схемою (Рис. 1).

Розглянемо більш детально зазначені проблеми:

– військове вторгнення Російської Федерації в Україну створило безпрецедентні виклики для імплементації європейського досвіду розвитку «зеленої» економіки. Масштабні руйнування критичної та промислової інфраструктури, забруднення навколишнього середовища внаслідок бойових дій, а також переорієнтація державних ресурсів на оборонні потреби суттєво ускладнюють процес екологічної трансформації економіки відповідно до стандартів ЄС;

– обмеженість фінансових ресурсів підприємств та держави виступає суттєвим бар'єром у процесі впровадження європейських практик «зеленої» економіки. Дефіцит інвестиційного капіталу, високі відсоткові ставки за кредитами та загальна економічна нестабільність унеможливають реалізацію масштабних екологічних проєктів та впровадження ресурсоефективних технологій відповідно до стандартів ЄС;

– корупційна складова залишається критичним викликом у контексті адаптації європейського досвіду розвитку зеленої економіки. Непрозорість адміністративних процедур, зловживання службовим становищем при розподілі екологічних фондів та недостатній контроль за виконанням природоохоронного законодавства суттєво знижують ефективність імплементації екологічних ініціатив;

– недосконалість законодавчої та нормативної бази України у сфері «зеленої» економіки характеризується відсутністю чітко регламентованих правових механізмів та економічних стимулів для впровадження екологічних інновацій. Неузго-

Рисунок 1 – Ключові проблеми щодо використання досвіду європейських країн для інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки в Україні

Джерело: авторська пропозиція

дженість вітчизняного законодавства з європейськими директивами та регламентами створює суттєві перешкоди для ефективної гармонізації екологічних стандартів та практик з нормами ЄС;

– низький рівень інституційної спроможності виявляється у недостатній координації між органами державної влади та неефективності впровадження екологічних політик. Фрагментарність міжвідомчої взаємодії, обмежені компетенції профільних установ та відсутність системного підходу до екологічного управління значно ускладнюють процес імплементації успішних європейських практик розвитку «зеленої» економіки;

– недостатній рівень обізнаності та екологічної культури в українському суспільстві проявляється через брак системних знань щодо принципів та переваг «зеленої» економіки. Обмежене розуміння екологічних практик серед представників бізнесу, державних інституцій та громадськості призводить до низької мотивації у впровадженні європейських стандартів екологічного менеджменту та сталого розвитку;

– залежність від традиційних енергетичних ресурсів становить фундаментальну перешкоду в процесі переходу до «зеленої» економіки за європейським зразком. Домінування викопного палива в енергетичному балансі країни, застаріла інфраструктура та повільні темпи впровадження відновлюваних джерел енергії суттєво ускладнюють процес декарбонізації економіки відповідно до стандартів ЄС.

Аналіз ключових проблем у сфері використання досвіду країн ЄС щодо інституційного забезпечення розвитку зеленої економіки в Україні виявив

комплекс взаємопов'язаних викликів. Військове вторгнення РФ спричинило масштабні руйнування інфраструктури та переорієнтацію ресурсів на оборонні потреби. Обмеженість фінансування та корупційна складова суттєво ускладнюють впровадження екологічних ініціатив. Недосконалість законодавчої бази та низький рівень інституційної спроможності перешкоджають ефективній імплементації європейських практик. Недостатня екологічна культура стейкхолдерів та значна залежність від викопного палива додатково гальмують процес зеленої трансформації.

Подолання цих викликів потребує системного підходу, що включатиме вдосконалення нормативно-правової бази, посилення інституційної спроможності, залучення «зелених» інвестицій, підвищення рівня екологічної освіти та прискорення енергетичного переходу відповідно до європейських стандартів сталого розвитку.

Висновки. Впровадження досвіду країн ЄС у сфері інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки в Україні стикається з низкою викликів. Військове вторгнення РФ, обмеженість фінансових ресурсів, корупція, недосконалість законодавчої бази та низька інституційна спроможність ускладнюють цей процес. Додатковими бар'єрами є недостатній рівень екологічної культури та залежність від традиційних енергетичних ресурсів. Водночас адаптація європейських підходів сприятиме подальшому сталому розвитку України за умови проведення ефективних реформ, посилення інституційної координації та залучення інвестицій у відновлювану енергетику й екологічні ініціативи.

Список використаних джерел:

1. Білокінна І. Зелена економіка як вимога часу та основа успішного післявоєнного відновлення країни. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 316(2). С. 79–88.
2. Глущенко А.В. Особливості реалізації зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі Румунії та Польщі: уроки для України. *Економічний простір*. 2024. № 192. С. 82–86.
3. Дима В.В. Міжнародний досвід застосування стимулюючих механізмів розвитку «зеленої» економіки. *Вчені записки ТНУ*. 2019. № 30. С. 39–45.
4. Живко М.А. Ефективність інвестицій у зелену економіку для підвищення корпоративної соціальної відповідальності. *Інноваційна економіка*. 2024. № 1. С. 144–152.
5. Скоробогатова Н.Є. Імплементація досвіду ЄС щодо переходу до міської зеленої економіки як модель післявоєнного відновлення українських міст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 44. С. 96–102.
6. Скороход І.С., Горбач Л.М. Розвиток зеленої економіки в країнах Європейського Союзу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30. № 2. С. 17–21.
7. Шишпанова Н.О. Підходи країн ЄС до вирішення еколого-економічних проблем у контексті розвитку циркулярної економіки. *Інноваційна економіка*. 2023. № 1. С. 12–18.
8. Bongardt A., Torres F. The European green deal: more than an exit strategy to the pandemic crisis, a building block of a sustainable European economic model. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2022. № 60(1). P. 170–185.
9. Carvalho A., Riquito M., Ferreira V. Sociotechnical imaginaries of energy transition: the case of the Portuguese roadmap for carbon neutrality 2050. *Energy Reports*. 2022. № 8. P. 2413–2423.
10. Javed A., Rapposelli A., Khan F., Javed A. The impact of green technology innovation, environmental taxes, and renewable energy consumption on ecological footprint in Italy: fresh evidence from novel dynamic ARDL simulations. *Technological Forecasting and Social Change*. 2023. № 191. P. 1–15.

11. Mentis M. Sustainable development economy and the development of green economy in the European Union. *Energy, Sustainability & Society*. 2023. № 13(1). P. 1–18
12. Sedláčiková M., Melichová M., Schmidtová J., Kocianová A., Stasiak-Betlejewska R. Green growth and sustainable development in the wood-processing industry: evidence from Slovakia. *Polish Journal of Management Studies*. 2023. № 27. P. 328–342.

References:

1. Bilokinna, I. (2023). Zelena ekonomika yak vymoha chasu ta osnova uspishnoho pisliavoiennoho vidnovlennia krainy [Green economy as a requirement of the time and the basis for the successful post-war recovery of the country]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, vol. 316(2), pp. 79–88.
2. Glushchenko, A. V. (2024). Osoblyvosti realizatsii zelenoho kursu v krainakh YeS na prykladi Rumunii ta Polshchi: uroky dlia Ukrainy [Peculiarities of implementing the green course in EU countries using the example of Romania and Poland: lessons for Ukraine]. *Economic Space*, vol. 192, pp. 82–86.
3. Dyma, V. V. (2019). Mizhnarodnyi dosvid zastosuvannia stymuliuichykh mekhanizmiv rozvytku “zelenoi” ekonomiky [International experience in applying stimulating mechanisms for the development of the “green” economy]. *Scientific Notes of TNU*, vol. 30, pp. 39–45.
4. Zhivko, M. A. (2024). Efektyvnist investytsii u zelenu ekonomiku dlia pidvyshchennia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [The effectiveness of investments in the green economy to increase corporate social responsibility]. *Innovative Economy*, vol. 1, pp. 144–152.
5. Skorobogatova, N. E. (2022). Implementatsiia dosvidu YeS shchodo perekhodu do miskoi zelenoi ekonomiky yak model pisliavoiennoho vidnovlennia ukrainskykh mist [Implementation of the EU experience in transitioning to an urban green economy as a model for post-war recovery of Ukrainian cities]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, vol. 44, pp. 96–102.
6. Skorokhod, I. S., Gorbach, L. M. (2019). Rozvytok zelenoi ekonomiky v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Development of the green economy in the countries of the European Union]. *Scientific Notes of the Taurida National University named after V. I. Vernadsky. Series: Economics and Management*, vol. 30, no. 2, pp. 17–21.
7. Shyshpanova, N. O. (2023). Pidkhody krain YeS do vyrishennia ekoloho-ekonomichnykh problem u konteksti rozvytku tsyrkuliarnoi ekonomiky [Approaches of the EU countries to solving environmental and economic problems in the context of the development of a circular economy]. *Innovative Economics*, vol. 1, pp. 12–18.
8. Bongardt, A., Torres, F. (2022). The European green deal: More than an exit strategy to the pandemic crisis, a building block of a sustainable European economic model. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, vol. 60(1), pp. 170–185.
9. Carvalho, A., Riquito, M., Ferreira, V. (2022). Sociotechnical imaginaries of energy transition: The case of the Portuguese Roadmap for Carbon Neutrality 2050. *Energy Reports*, vol. 8, pp. 2413–2423.
10. Javed, A., Rapposelli, A., Khan, F., & Javed, A. (2023). The impact of green technology innovation, environmental taxes, and renewable energy consumption on ecological footprint in Italy: Fresh evidence from novel dynamic ARDL simulations. *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 191, pp. 1–15.
11. Mentis, M. (2023). Sustainable development economy and the development of green economy in the European Union. *Energy, Sustainability & Society*, vol. 13(1), pp. 1–18.
12. Sedláčiková, M., Melichová, M., Schmidtová, J., Kocianová, A., & Stasiak-Betlejewska, R. (2023). Green growth and sustainable development in the wood-processing industry: evidence from Slovakia. *Polish Journal of Management Studies*, vol. 27, pp. 328–342.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2025